

SISÄLLYSLUETTELO

TYÖSUHDEASIOIDEN KÄSIKIRJA I

ALKUSANAT	V
LYHENTEET.....	XXV

I OSA TYÖSUHDEASIOIDEN LÄHTEET, NEUVOTTELUJÄRJESTELMÄT JA TYÖNTEKOMUODOT

Niklas Bruun – Harri Hietala – Maria Penttilä – Albert Mäkelä

1	TYÖSUHDEASIOIDEN LÄHTEET (<i>Niklas Bruun</i>)	3
1.1	Normilähteiden etusijajärjestys ja edullisemmuussääntö.....	3
1.2	Kansainvälisen työjärjestön sopimukset ja suositukset työsuhde- asioiden lähteenä	7
1.3	Euroopan ihmisoikeussopimus työsuhdeasioiden lähteenä.....	12
1.3.1	Euroopan neuvosto ihmisoikeuksien turvaajana	12
1.3.2	Euroopan ihmisoikeussopimuksen asema sopimusvaltioissa.....	13
1.3.3	Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen kokoonpano ja sen tuomioiden merkitys sopimusvaltiossa	15
1.3.4	Valitus Euroopan ihmisoikeustuomioistuimelle.....	15
1.3.5	Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisujen sitovuus.....	17
1.3.6	Seuraamukset Euroopan ihmisoikeussopimuksen rikkomisesta....	17
1.4	Euroopan sosiaalinen peruskirja työsuhdeasioiden lähteenä.....	18
1.5	YK:n ihmisoikeusyleissopimukset työsuhdeasioiden lähteenä.....	22
1.6	Perustuslain säännökset työsuhdeasioiden lähteenä.....	24
1.7	Tavalliset lainsäädökset työsuhdeasioiden lähteenä	26
1.8	Euroopan unionin perussopimukset ja lainsäädäntö oikeuslähteenä	28
1.8.1	Euroopan unionin kehitysvaiheet pääpiirteittäin	28
1.8.2	Euroopan unionin organisaatio	31
1.8.3	Euroopan unionin kansalaisuus.....	35
1.8.4	Päätöksenteko Euroopan unionissa.....	37
1.8.5	Euroopan unionin sopimusmääräysten ja säädösten hierarkia	40
1.8.5.1	Unionin primaarioikeus.....	40
1.8.5.2	Unionin sekundaarioikeus.....	41
1.8.5.3	Valtion korvausvastuu virheellisestä direktiivin implementoinnista.....	45
1.8.5.4	Soft law ja avoin koordinaatio.....	46

1.8.5.5	Eurooppa-tason työmarkkinajärjestöjen sopimukset ja suositukset	47
1.8.5.6	Unionin viralliset kielet	51
1.8.6	Työ- ja sosiaalioikeudelliset sopimusmääräykset ja säädökset unionin oikeudessa	52
1.8.7	Euroopan unionin perusoikeuskirja	56
1.8.8	Eurooppaoikeuden etusija	62
1.8.9	EU:n perussopimusten ja lainsäädännön täytäntöönpano sekä valvonta	62
1.8.10	Unionin perussopimusten ja lainsäädännön tulkinta	63
1.8.11	EU-oikeudellisten asioiden käsittely Suomessa	66
1.9	Työehtosopimukset	68
1.9.1	Työehtosopimusjärjestelmän tavoite ja kehitysvaiheet	68
1.9.2	Työehtosopimusten kattavuus ja lukumäärä	71
1.9.3	Työehtosopimuksen muotovaatimukset	71
1.9.4	Työehtosopimuskelpoisuus	73
1.9.5	Kilpailulainsäädäntö ja työehtosopimukset	76
1.9.6	Työehtosopimusten noudattaminen julkisissa hankinnoissa	79
1.9.7	Työehtosopimusten sisältö	85
1.9.8	Työehtosopimusneuvottelujen kulku ja työriitojen sovittelu	87
1.9.9	Työtaisteluoikeus ja sen rajoitukset	88
1.9.10	Työtaistelun työ- ja sosiaalioikeudellisia seurauksia	100
1.9.11	Teollisuuslinja- ja toimialaperiaate	102
1.9.12	Työnantajan sidonnaisuus työehtosopimukseen	103
1.9.12.1	Työehtosopimusten normaalisitovuus ja työrauhavelvollisuus	103
1.9.12.2	Työehtosopimusten yleissitovuus	108
1.9.12.3	Sidonnaisuus työehtosopimukseen työsopimuksen ehdon perusteella	121
1.9.13	Kilpailevat työehtosopimukset	124
1.9.14	Työehtosopimusten soveltamisen sivu- ja yläraja	128
1.9.15	Työehtosopimuksen soveltamispiirin rajoittaminen	130
1.9.16	Sopimus järjestö- ja sopimusrajojen kehityksen seuranta- ja ennakointimenetystä	132
1.9.17	Työehtosopimusten voimassaolo ja jälkivaikutus	132
1.9.18	Työehtosopimusten tulkinta	138
1.10	Paikalliset sopimukset työehdoista	144
1.10.1	Paikallisen sopimisen yleisyys ja sovittavat asiat	144
1.10.2	Paikallinen sopiminen laajassa merkityksessä	145
1.10.3	Työehtosopimukseen perustuvat paikalliset sopimukset	146
1.10.4	Yleissitovaan työehtosopimukseen sidottujen työnantajien oikeus tehdä paikallisia sopimuksia	149
1.10.5	Luottamusmiehen tekemän paikallisen sopimuksen ulottuvuus	151
1.10.6	Vuokratyö ja paikallinen sopiminen	153
1.10.7	Paikallinen sopiminen julkisella sektorilla	154
1.11	Työsäännöt	155
1.12	Työsopimus	158
1.13	Vakiintunut käytäntö	158

2	YHTEISTOIMINTAJÄRJESTELMÄ (<i>Harri Hietala</i>)	164
2.1	Yhteistoimintajärjestelmän tavoitteet	164
2.2	Yhteistoimintamenettelyn muodot	166
2.3	Yhteistoimintamenettelyn kehitysvaiheet ja lähteet	167
2.4	Työehtosopimukseen liittyvien neuvottelujen ja yhteistoiminta- neuvottelujen läheinen yhteys	171
2.5	Liiketoimintapäätökset ja yhteistoimintalain soveltaminen	171
2.6	Yhteistoimintalain soveltamisala	173
2.7	Neuvottelujärjestys työehtosopimusasioissa	179
2.8	Yhteistoimintaneuvottelun osapuolet	181
2.8.1	Yhteistoimintaneuvottelujen osapuolten yleinen määrittely	181
2.8.2	Henkilöstöryhmien edustajat yhteistoimintamenettelyssä	182
2.8.3	Neuvottelukunta tai yhteinen kokous	185
2.9	Henkilöstön edustajan oikeus saada vapautusta työstä ja oikeus korvauksiin	188
2.10	Yhteistoimintaneuvottelujen ajankohta	189
2.11	Työnantajan säännönmukainen tiedottamisvelvollisuus	191
2.12	Yhteistoimintaneuvotteluissa käsiteltävät asiat	195
2.12.1	Yrityksen yleiset suunnitelmat, periaatteet ja tavoitteet	195
2.12.1.1	Työhönotossa noudatettavat periaatteet ja käytännöt	197
2.12.1.2	Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma	198
2.12.1.3	Taloudellisesti tuettu ammatillisen osaamisen kehittäminen	201
2.12.1.4	Yritystoiminnan muutoksista aiheutuvat henkilöstö- vaikutukset ja töiden järjestelyt	203
2.12.2	Sopiminen ja henkilöstön päätökset	206
2.12.2.1	Sopimusmenettelyn piiriin kuuluvat asiat YTL 5 luvun mukaan	206
2.12.2.2	Henkilöstöryhmän edustajan päätösvaltaan kuuluvat asiat	209
2.12.2.3	Yhteistoimintasopimus muissa kuin YTL 5 luvun asioissa	210
2.13	Yhteistoimintamenettelyyn liittyvä salassapitovelvollisuus	213
2.14	Poikkeukset tietojenantovelvollisuudesta ja yhteistoimintamenettelystä	217
2.15	Yhteistoimintalain valvonta ja yhteistoiminta-asiamies	218
2.16	Yhteistoimintalain rikkomisen sanktiot	223
2.17	Konserniyhteistyö	224
2.17.1	Konserniyhteistyön tavoitteet ja oikeuslähteet	224
2.17.2	Kansallinen konserniyhteistyö	225
2.17.2.1	Sopimukseen perustuva kansallinen konserniyhteistyö	226
2.17.2.2	Lakiperusteinen kansallinen konserniyhteistyö	227
2.17.2.3	Kansalliseen konserniyhteistyöhön osallistuvan työntekijän oikeudet	229
2.17.3	Yhteistoiminta Euroopan talousalueella	229
2.17.3.1	Euroopan talousalueen laajuisen yhteistoiminnan tavoitteet ja oikeuslähteet	229
2.17.3.2	Euroopan talousalueen laajuista yhteistoimintaa koskevien säännösten soveltamisala	231
2.17.3.3	Sopimusperusteinen yhteistoiminta Euroopan talousalueella	233

2.17.3.4	Lakisäätäinen yhteistoiminta Euroopan talousalueen yrityksissä ja yritysyhdyksissä	237
2.17.3.5	Eurooppalaisen yritysneuvoston kustannusten korvaukset ja oikeus koulutukseen	240
2.17.4	Henkilöstöedustus eurooppayhtiössä ja eurooppaosuuskunnassa	241
2.18	Yhdistymisvapaus ja työntekijöiden kokoontumisoikeus	244
2.19	Luottamusmies.....	245
2.19.1	Luottamusmiestä koskevat määräykset ja lainsäädännökset	245
2.19.2	Luottamusmiehen käsite ja valinta	246
2.19.3	Luottamusmiehen asema ja tehtävät	250
2.19.4	Luottamusmiehelle annettavat tiedot	251
2.19.5	Luottamusmiehen ansionmenetyksen korvaaminen ja työstävapautusaika	254
2.19.6	Luottamusmiehen koulutus.....	255
2.20	Luottamusvaltuutettu	257
2.21	Tuomioistuinkäsittely työsuhdeasioissa.....	258
2.22	Henkilöstörahasasto	264
2.22.1	Henkilöstörahasastojen tavoitteet.....	264
2.22.2	Henkilöstörahasaston perustaminen	265
2.22.3	Päätösvalta henkilöstörahasastossa ja henkilöstörahasaston hallinto	269
2.22.4	Henkilöstörahasaston pääoma ja rahasto-osuudet.....	270
2.22.5	Henkilöstörahasaston purkaminen.....	274
2.22.6	Henkilöstörahasistolain valvonta ja henkilöstörahasastorekisteri	275
2.23	Hallintoedustus.....	275
3	TYÖNTEKOMUODOT (Maria Penttilä)	280
3.1	Työntekomuotojen luokittelu ja eräät peruskäsitteet	280
3.2	Työsopimus ja työsuhde	288
3.2.1	Sopimus työsuhteen perustana	292
3.2.2	Työn tekeminen henkilökohtaisesti	296
3.2.3	Työn tekeminen toiselle työnantajan lukuun	297
3.2.4	Työn vastikkeellisuus.....	297
3.2.5	Työn tekeminen työnantajan johdon ja valvonnan alaisena.....	298
3.2.6	”Pimeä” työ ja hyvän tavan vastainen työ.....	299
3.2.7	Yhteenvedo työ- ja yrittäjäsopimuksen tunnusmerkeistä.....	302
3.2.8	Työsuhteen käsite oikeuskäytännössä	305
3.2.8.1	Työsuhteen käsite ennakkoperinnässä	305
3.2.8.2	Työsuhteen käsitteen rajanveto eläketurvassa.....	310
3.2.8.3	Työsuhteen käsitteen rajanveto tapaturmavakuutuksessa	317
3.2.8.4	Työsuhteen käsite työneuvoston lausuntokäytännössä	318
3.2.9	Työntekijän käsite EU-oikeudessa	329
3.2.10	ILÖ:n suositus työsuhteen käsitteestä	334
3.3	Työkunta	335
3.4	Valmennus, työkokeilu, työvoimakoulutus sekä työpajatoiminta	335
3.5	Kuntouttava työtoiminta.....	338
3.6	Yhteistyönantajuus.....	339
3.7	Työpankkikokeilu.....	340

3.8	Yrityksen omistajien ja hallintoelinten jäsenten asema.....	341
3.9	Vammaisten työllistymistä tukeva toiminta	345
3.10	Eräissä laitoksissa suoritettava työ	348
3.11	Luottamustoimet.....	348
3.12	Oppisopimussuhteessa olevat opiskelijat	348
3.12.1	Yleistä oppisopimuskoulutuksesta	348
3.12.2	Oppisopimuskoulutuksen järjestämislupa.....	350
3.12.3	Oppisopimukseen liittyvät suunnitelmat ja sopimukset	350
3.12.4	Oppisopimuksen päättymisen.....	352
3.12.5	Oppisopimuskoulutukseen liittyvät taloudelliset edut.....	353
3.12.6	Todistus oppisopimuskoulutuksen suorittamisesta	353
3.13	Koulutusoppimukseen perustuva koulutus ja työelämään tutustuminen	354
3.14	Kotitaloustyöntekijän työoikeudellinen asema	356
3.15	Merimiehiin sovellettava työlaainsäädäntö	356
3.16	Myyntimiehet.....	358
3.16.1	Myyntimiehen ja kauppaedustajan erot.....	358
3.16.2	Myyntimiehen provisio-oikeus	359
3.17	Työ henkilöstön omistamissa osuuskunnissa	361
3.18	Itsensä työllistäjät	362
3.19	Vuokratyö	364
3.19.1	Vuokratyön käsite ja laajuus	364
3.19.2	Vuokratyötä koskeva lainsäädäntö ja työehtosopimusmääräykset..	369
3.19.3	Vuokratyön käyttöönoton menettelytavat ja rajoitukset	370
3.19.4	Työvoiman vuokraussopimuksen ehdot.....	373
3.19.5	Vuokratyöntekijän työehdot.....	377
3.19.5.1	Yhdenvertaisen kohtelun periaate.....	377
3.19.5.2	Vuokratyöntekijän työsopimuksen kesto	378
3.19.5.3	Vuokratyöntekijän työsopimuksen ehdot	380
3.19.5.4	Vuokratyössä sovellettava työehtosopimus	381
3.19.5.5	Vuokratyöntekijän oikeus käyttäjäyrityksen palveluihin ja järjestelyihin.....	383
3.19.5.6	Vuokratyöntekijöiden kollektiiviset oikeudet.....	384
3.19.6	Vastuu vuokratyöntekijän työturvallisuudesta.....	385
3.20	Ulkomailta lähetettyjen työntekijöiden työehdot ja tilaajan velvollisuudet (<i>Albert Mäkelä</i>)	386
3.20.1	Lähetettyjä työntekijöitä koskevat oikeuslähteet	386
3.20.2	Suomeen lähetettyjen työntekijöiden vähimmäistyöehdot	388
3.20.3	Työehtoja koskevat poikkeukset tavarankäytön ensimmäisessä kokoamis- ja asennustyössä	395
3.20.4	Työehdot pitkäaikaisessa lähettämisessä	396
3.20.5	Lähettävän yrityksen velvollisuudet	397
3.20.6	Tilaajan velvollisuudet	401
3.20.7	Viranomaisvalvonta ja viranomaisten rajat ylittävä yhteistyö.....	403
3.20.8	Seuraamukset lähettävälle yritykselle ja tilaajalle	405
3.21	Tilaajan selvitysvelvollisuus (<i>Albert Mäkelä</i>)	406
3.21.1	Tilaajan selvitysvelvollisuuden tarkoitus	406
3.21.2	Tilaajavastuulain soveltamisala.....	407

3.21.3	Tilaajan selvitysvelvollisuuden sisältö.....	409
3.21.4	Poikkeukset tilaajan selvitysvelvollisuudesta.....	413
3.21.5	Rakentamistoimintaan liittyvä tilaajan selvitysvelvollisuus.....	414
3.21.6	Tilaajan hankkimien tietojen antaminen henkilöstön edustajille ..	415
3.21.7	Tilaajan edustajien vaitiolovelvollisuus	416
3.21.8	Tilaajan selvitysvelvollisuuden rikkomisen seuraamukset.....	417
3.22	Kansainvälisluontoiset työ sopimukset (<i>Albert Mäkelä</i>)	419
3.22.1	Kansainvälisluontoisten työ sopimusten ongelmat ja oikeuslähteet ..	419
3.22.2	Oikeuspaikan valinta kansainvälisissä työ sopimuksissa	421
3.22.3	Sovellettava laki kansainvälisissä työskentelytilanteissa	426
3.22.3.1	Oikeuslähteet sovellettavaa lakia valitessa	426
3.22.3.2	Työ sopimukseen sovellettava laki	427
3.22.3.3	Työehtosopimukseen sovellettava laki.....	433
3.22.3.4	Työtaistelutilanteisiin sovellettava laki.....	438
3.22.3.5	Yhteistoimintalain soveltaminen ulkomailla suoritettavassa työssä	439
3.22.3.6	Lakiperusteiseen vahingonkorvausvastuuseen sovellettava laki.....	440
3.22.3.7	Suurlähetystössä työskenteleviin työntekijöihin sovellettava lainsäädäntö	440
3.22.4	Työoikeudellisten tuomioiden kansainvälinen tunnustaminen ja täytäntöönpano	441
3.23	Perhehoitajat (<i>Albert Mäkelä</i>)	442
3.24	Omaishoitajat (<i>Albert Mäkelä</i>)	446
	Osan I keskeiset periaatteet ja säännöt	451

II OSA TYÖVOIMAN HANKINTA JA TYÖSOPIMUKSEN TEKEMINEN

Harri Hellstén – Albert Mäkelä

1	TYÖVOIMA- JA YRITYSPALVELUT TYÖNHAKIJOILLE JA TYÖNANTAJILLE <i>(Harri Hellstén)</i>	457
1.1	Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tavoite ja yleispiirteet.....	457
1.2	Työnvälityspalvelut.....	457
2	AVOIMISTA TYÖPAIKOISTA ILMOITTAMINEN (<i>Harri Hellstén</i>)	461
3	TYÖPAIKKAHAKEMUS (<i>Harri Hellstén</i>)	467
4	SYRJINTÄ TYÖHÖNOTOSSA (<i>Harri Hellstén</i>)	469
4.1	Syrjintäperusteet ja niitä koskeva lainsäädäntö.....	469
4.1.1	Ikä syrjintäperusteena työhönotossa	473
4.1.2	Sukupuoli syrjintäperusteena työhönotossa	476
4.1.2.1	Sukupuolten tasa-arvon edistämistavoite työhönotossa ..	476
4.1.2.2	Työn vaarallisuus ja sukupuolisyrjintä työhönotossa.....	477
4.1.2.3	Työnhakijoiden ansiovertailu tasa-arvolain mukaan.....	478
4.1.2.4	Sukupuoleen perustuva välillinen syrjintä työhönotossa ..	482
4.1.2.5	Tasa-arvolain mukainen positiivinen erityiskohtelu työhönotossa	483
4.1.2.6	Oikeuskäytäntöä sukupuolisyrjinnästä työhönotossa.....	483

4.1.2.7	Syrjintä sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun perusteella	489
4.1.3	Vammaisuus syrjintäperusteena työhönotossa.....	491
4.1.4	Alkuperä ja kansalaisuus syrjintäperusteena työhönotossa.....	492
4.1.5	Seksuaalinen suuntautuminen syrjintäperusteena työhönotossa 494	
4.1.6	Uskontoon, vakaumukseen ja mielipiteisiin liittyvä syrjintä työ- hönotossa.....	495
4.1.7	Muut syrjintäperusteet työhönotossa	497
4.2	Valitsematta jääneen työnhakijan oikeusturva epäiltäessä syrjintää	498
4.2.1	Oikeus saada selvitys potentiaaliselta työnantajalta	498
4.2.2	Korvaukset syrjinnän kiellon rikkomisesta työhönotossa	502
5	TYÖNHAKIJASTA KERÄTTÄVÄT TIEDOT (Harri Hellstén)	505
5.1	Säännökset työnhakijatietojen käsittelystä.....	505
5.2	Työnhakijalta kerättävien tietojen lähde	506
5.3	Tarpeellisuusvaatimus työnhakijan henkilötietojen käsittelyyn	508
5.4	Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely	512
5.5	Tiedot työnhakijan luottotiedoista.....	512
5.6	Tiedot työnhakijan rangaistuksista	515
5.6.1	Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittäminen.....	516
5.6.2	Rikostaustan selvittäminen muissa kuin lastenhoitotehtävissä	519
5.6.3	Turvallisuusselvitys.....	520
5.6.3.1	Perusmuotoinen turvallisuusselvitys.....	522
5.6.3.2	Laaja turvallisuusselvitys	524
5.6.3.3	Suppea turvallisuusselvitys.....	525
5.7	Työnhakijan terveydentilaa koskevien tietojen kerääminen.....	527
5.8	Huumausainetestaus työhön valitusta henkilöstä	529
5.9	Työntekijän alkoholinkäytön testaaminen	533
5.10	Työntekijän soveltuvuuden testaaminen.....	533
5.11	Työnhakijatietojen hävittäminen.....	535
6	ULKOMAISEN TYÖVOIMAN KÄYTTÖ (Albert Mäkelä)	537
6.1	Ulkomaisten työvoiman määrä, rekisteröinti ja sääntelyn oikeuslähteet .	537
6.2	EU- ja Eta-valtioiden sekä Sveitsin kansalaiset työntekijöinä.....	541
6.2.1	Työvoiman vapaa liikkuvuus EU- ja Eta-alueella	541
6.2.2	Jäsenvaltioiden työvoimaviranomaisten yhteistyö ja EURES-järjestelmä.....	544
6.2.3	Työttömän vapaa liikkuvuus oikeus EU- ja Eta-alueella	546
6.2.4	EU- ja Eta-työntekijän ja perheenjäsenen oikeus jäädä työskentelyvaltion	546
6.2.5	EU- ja Eta-työntekijän työehdot	547
6.2.6	Eta-työntekijöiden liikkumisvapauden rajoitukset	552
6.2.6.1	Yleiseen järjestykseen, turvallisuuteen tai kansanterveyteen perustuvat rajoitukset.....	552
6.2.6.2	Julkishallinnon palvelussuhteita koskevat rajoitukset	553
6.2.7	EU- ja Eta-työntekijän perheenjäsenten liikkumisoikeus.....	555

6.2.8	EU- ja Eta-työntekijän lasten opiskeluoikeus	557
6.2.9	Tutkintotodistusten ja muiden kelpoisuusehtojen tunnustamisjärjestelmä EU- ja Eta-alueella	558
6.2.9.1	Tutkintotodistusten tunnustamisjärjestelmän lähteet.....	558
6.2.9.2	Ammattipätevyyden tunnustamislain soveltamisala.....	560
6.2.9.3	Ammattitutkinnon tunnustamisen edellytykset	561
6.2.9.4	Eurooppalainen ammattikortti.....	563
6.2.9.5	Ammattihenkilöltä edellytettävä kielitaito	564
6.3	Kolmansien maiden kansalaisten työskentelyoikeus Suomessa	565
6.3.1	Perusteet kolmansien maiden kansalaisten työskentelyoikeudelle Suomessa	565
6.3.2	Työnteko työntekijän oleskeluluvan perusteella	566
6.3.2.1	Työntekijän oleskelulupajärjestelmän yleispiirteet ja valtakunnalliset linjaukset	566
6.3.2.2	Työvoiman saatavuusharkinta.....	567
6.3.2.3	Työnantajan velvollisuudet haettaessa työntekijän oleskelulupaa.....	568
6.3.2.4	Ennakkotieto työntekijän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksistä.....	569
6.3.2.5	Työntekijän oleskeluluvan myöntäminen.....	569
6.3.3	Yrittäjän oleskelulupa.....	572
6.3.4	Kasvuyrittäjän oleskelulupa.....	574
6.3.5	Työnteko ilman työntekijän oleskelulupaa.....	575
6.3.5.1	Työnteko muun ansiotyötä varten myönnetyn oleskeluluvan perusteella.....	575
6.3.5.2	Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla	577
6.3.5.3	Euroopan unionin sinisen kortin haltijan työnteko-oikeus.....	580
6.3.6	Työnteko-oikeus ilman oleskelulupaa.....	582
6.3.6.1	Ulkomaalaisen oikeus tehdä työtä Suomessa ilman oleskelulupaa.....	582
6.3.6.2	Viisumi tai viisumivapaus työnteon edellytyksenä.....	584
6.3.7	Työnteko kausityöntekijänä.....	585
6.3.8	Työnteko yrityksen sisäisen siirron (ICT) perusteella	590
6.3.9	Maahantulo ja työskentely tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella	595
6.4	Työnantajan erityisvelvoitteet, sanktiot ja ulkomaalaisen työvoiman valvonta	596
6.5	Maahanmuuttajien kotouttaminen ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto	603
6.5.1	Maahanmuuttajien kotouttamisen tavoitteet	603
6.5.2	Maahanmuuttajan kotouttamisen keinot.....	604
6.5.3	Kotikunnan saaminen Suomesta.....	607
6.5.4	Suomen kansalaisuuden saaminen.....	608
6.6	Suomen kansalaisuus virkaan nimittämisen perusteena.....	609
6.7	Ulkomailta suomalaisen työnantajan palvelukseen tulevan työntekijän sosiaaliturva.....	610

6.7.1	Sosiaaliturvan lähteet Suomessa työskentelyn aikana	610
6.7.2	Soveltamislain mukaan ratkaistavat sosiaaliturvaedut.....	611
6.7.2.1	Oikeus soveltamislaisissa tarkoitettuihin sosiaaliturva- etuuksiin asumisen perusteella.....	611
6.7.2.2	Oikeus soveltamislaisissa tarkoitettuihin sosiaaliturva- etuuksiin työskentelyn perusteella	613
6.7.3	Päätös sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta.....	614
6.7.4	Muiden kuin soveltamislain mukaisten sosiaaliturvaetujen saaminen	614
7	ALAIKÄISEN TYÖSOPIMUS (<i>Harri Hellstén</i>)	618
8	JULKINEN TUKI TYÖNTEKIJÖIDEN PALKKAAMISEEN (<i>Harri Hellstén</i>)	620
8.1	Yritystukien yleiset periaatteet	620
8.2	Työnantajille myönnettävät tuet.....	621
8.2.1	Palkkatuki.....	621
8.2.2	Kunnan oikeus saada palkkatukea.....	625
8.2.3	Oppisopimuskoulutukseen myönnettävät tuet.....	626
8.2.4	Työllisyyspoliittinen avustus.....	626
8.2.5	Vammaisten ja vajaakuntoisten työllistämisen tukeminen.....	627
8.3	Työnhakijalle ja työntekijälle myönnettävät työllistämistuet	628
8.3.1	Työnhakijalle myönnettävä kulukorvaus	628
8.3.2	Työttömyysetuudella tuettu omaehtoinen opiskelu.....	628
8.3.3	Matka- ja yöpymiskustannusten korvaus sekä liikkuvuusavustus..	629
8.3.4	Starttiraha	630
8.4	Tukien ja korvausten hakeminen, myöntäminen ja maksaminen sekä muutoksenhaku.....	631
9	TYÖSOPIMUKSEN MUOTO (<i>Harri Hellstén</i>)	632
10	SELVITYS TYÖNTEON KESKEISISTÄ EHDOSTA (<i>Harri Hellstén</i>)	634
11	TYÖSOPIMUKSEN EHTOJA (<i>Harri Hellstén</i>)	638
11.1	Määräaikaiset työ sopimukset.....	638
11.1.1	Yleiset periaatteet määräaikaisten työ sopimusten käytölle	638
11.1.2	Työ sopimuksen päättymispäivästä sopiminen	641
11.1.3	Perusteet määräaikaiselle työ sopimukselle.....	641
11.1.3.1	Työn luonne määräaikainen	642
11.1.3.2	Sijaisuus.....	644
11.1.3.3	Työn kausiluontoisuus.....	644
11.1.3.4	Tietyn tilauksen kesto aika	645
11.1.3.5	Harjoittelu.....	645
11.1.3.6	Palvelujen kysynnän vakiintumattomuus.....	645
11.1.3.7	Määräaikaisten työ sopimusten sitominen rahoituksen tai tuen lakkaamiseen.....	646
11.1.3.8	Vanhuseläkeiän saavuttaminen määräaikaisuuden perusteena.....	646
11.1.3.9	Muut yrityksen toimintaan tai suoritettavaan työhön liittyvät syyt.....	652
11.1.4	Määräaikaisten työ sopimuksen tekeminen ilman perustetta.....	652
11.1.5	Vaihtelevan työajan työ sopimukset.....	653
11.1.6	Määräaikaisten työ sopimusten ketjuttaminen.....	654

11.1.7	Määräaikaisen työsopimuksen muuttuminen toistaiseksi voimassa olevaksi	656
11.1.8	Sopimussuhteen hiljainen pidennys	657
11.1.9	Työsuhde-etuudet yhtenäisissä määräaikaisissa työsuhteissa	658
11.1.10	Syrjintä työsopimuksen määräaikaisuuden perusteella.....	660
11.1.11	Määräaikaisen työsopimuksen päättyminen	662
11.1.12	Lomauttaminen määräaikaisessa työsuhteessa	665
11.1.13	Toistaiseksi voimassa olevan työsopimuksen muuttaminen määräaikaiseksi.....	666
11.1.14	Yksittäiset määräaikaiset työsopimuksen ehdot	666
11.2	Osa-aikatyö	667
11.2.1	Osa-aikatyön määrittely	667
11.2.2	Työntekijän oikeus osa-aikatyöhön	668
11.2.3	Työnantajan oikeus lyhentää työntekijän työaikaa.....	670
11.2.4	Sopimus osa-aikatyön tekemisestä	670
11.2.5	Osa-aikatyöntekijän oikeus lisätyöhön	670
11.2.6	Työsuhde-edut osa-aikaisissa työsuhteissa.....	673
11.3	Irtisanomisaika	678
11.4	Koeaika	682
11.4.1	Koeajasta sopiminen	682
11.4.2	Työsopimuksen päättäminen koeaikana.....	685
11.4.3	Työsopimuksen päättämismenettely koeaikana	688
11.5	Etätyö	689
11.5.1	Etätyön määrittely.....	689
11.5.2	Etätyön oikeuslähteet.....	690
11.5.3	Etätyösopimuksen ehtoja.....	692
11.6	Kilpailukieltosopimus	693
11.6.1	Kilpailukieltosopimuksen edellytykset	693
11.6.2	Kilpailukieltosopimuksen kesto ja rikkominen	698
11.6.3	Kilpailukieltosopimuksen ehdot.....	702
11.7	Vakuutukset	704
11.8	Työsuhdeasunto	705
11.8.1	Palkkaetasunto	705
11.8.2	Asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain mukainen työsuhdeasunto.....	707
11.8.3	Työsuhdeasuntoja koskevat yhteistoimintalain säännöt.....	710
11.8.4	Asuinhuoneiston vuokrasopimus.....	711
11.9	Sopimussakko työsopimuksessa.....	711
12	ULKOMAANTYÖTÄ KOSKEVAT SOPIMUKSET (Albert Mäkelä)	715
12.1	Ulkomaantyön oikeuslähteet	715
12.2	Ulkomaantyöhön liittyvät sopimusvaihtoehdot.....	716
12.3	Tarvittavat luvat ja työntekijän suostumus ulkomaankomennukseen ..	718
12.4	Ulkomaantyötä koskevan komennussopimuksen tärkeimmät ehdot....	719
12.5	Ulkomaille lähetetyn työntekijän sosiaaliturva	726
12.5.1	Sosiaaliturvan yleiset periaatteet ulkomaankomennuksen aikana.....	726

12.5.2	Sosiaaliturva EU/Eta-maassa ja Sveitsissä.....	729
12.5.2.1	Sosiaaliturvan koordinaatioasetusten soveltamisala	729
12.5.2.2	Sosiaaliturvan koordinaatioasetusten peruseriaaiteet...	732
12.5.2.3	Sovellettavan lainsäädännön määräytyminen	733
12.5.2.4	Lähetettyjen työntekijöiden vakuuttaminen	735
12.5.2.5	Eri etuusryhmiä koskevat säännökset sosiaaliturva- asetusten mukaan	737
12.5.2.6	Sairaanhoitoetuudet sosiaaliturva-asetusten mukaan	737
12.5.2.7	Tapaturmavakuutus sosiaaliturva-asetusten mukaan	740
12.5.2.8	Työttömyysturva sosiaaliturva-asetusten mukaan	741
12.5.2.9	Perhe-etuudet sosiaaliturva-asetusten mukaan	744
12.5.2.10	Eläketurva sosiaaliturva-asetusten mukaan.....	746
12.5.2.11	Työkyvyttömyysetuudet sosiaaliturva-asetusten mukaan	751
12.5.3	Sosiaaliturva sosiaaliturvasopimusmaissa	751
12.5.4	Sosiaaliturvan määräytyminen EU/Eta-maiden ja sosiaaliturva- sopimusmaiden ulkopuolella	753
12.6	Pääpiirteet ulkomaankomennuksen verotuksesta	756
13	LIIKKEEN LUOVUTUS (<i>Albert Mäkelä</i>)	758
13.1	Liikkeen luovutuksen sääntelyn tavoitteet ja lähteet.....	758
13.2	Yritystoiminnan rakenteen muutokset.....	760
13.3	Liikkeen luovutuksen tunnusmerkit oikeuskäytännössä	763
13.3.1	Yrityksen tai liikkeen laatu	766
13.3.2	Luovutuksen kohteena olevan omaisuuden laji	770
13.3.3	Aineettomien hyödykkeiden arvo luovutushetkellä.....	774
13.3.4	Siirtyvien työntekijöiden määrä ja laatu.....	775
13.3.5	Asiakkaiden siirtymisen vaikutus.....	779
13.3.6	Ennen luovutusta ja sen jälkeen harjoitetun toiminnan samankaltaisuuden aste.....	780
13.3.7	Toiminnan mahdollisen keskeyttämisen kesto.....	782
13.3.8	Liikkeenluovutusta koskevan sopimuksen purkamisen vaikutus ..	784
13.4	Liikkeen luovutuksen ajankohta	785
13.5	Yritystoiminnan rakenteen muutokset ja liikkeen luovutus	785
13.6	Yhteenveto yritystoiminnan rakenteen muutoksista ja liikkeen luovutuksesta	797
13.7	Liikkeenluovutussäännösten soveltaminen julkisella sektorilla.....	798
13.7.1	Liikkeenluovutusdirektiivin tulkinta EUT:n käytännössä julkisella sektorilla.....	798
13.7.2	Julkisen sektorin liikkeenluovutussäännökset Suomessa.....	800
13.8	Luovuttajan ja luovutuksensaajan tiedonantovelvollisuus	804
13.9	Työntekijän irtisanomisoikeus liikkeen luovutuksen yhteydessä.....	808
13.10	Liikkeen luovutuksen oikeusvaikutukset	811
13.10.1	Työsuhteiden siirtyminen luovutushetkellä.....	811
13.10.2	Siirtyvien työsuhteiden sisältö	813
13.10.3	Työehtosopimusten noudattamisvelvollisuus liikkeen luovutus- tilanteissa	818
13.10.4	Eläke-etujen siirtyminen liikkeen luovutuksen yhteydessä.....	826

13.11	Olennainen työehtojen muutos liikkeen luovutuksen seurauksena	827
13.12	Vastuu työsuuhdesaatavista liikkeen luovutustilanteessa	832
13.13	Yritystoiminnan muutosten vaikutus TyEL-työsuhteen yhdenjaksoisuuteen	839
13.14	Omistussuhteiden ja yhtiömuodon muutosten vaikutus lakisääteiseen tapaturmavakuutukseen	840
13.15	Työoikeudellinen due diligence	841
Osan II keskeiset periaatteet ja säännöt		847

III OSA TYÖNANTAJAN TYÖNJOHTO-OIKEUS JA TYÖNTEKIJÄN VELVOLLISUUDET

Anu-Tuija Lehto

1	TYÖNANTAJAN TYÖNJOHTO-OIKEUS	855
1.1	Työnjohto-oikeuden määrittely ja oikeuslähteet	855
1.2	Työnjohto-oikeuden yleiset rajoitukset	856
1.3	Työnjohto-oikeuden sisältö	858
1.4	Työnjohto-oikeus ja työntekijän pukeutuminen, tatuoinnit sekä tupakointi	863
1.5	Työ- ja virkaehtosopimukseen perustuva työnjohto-oikeuden laajentaminen	866
1.6	Henkilöstön edustajan siirtäminen toisiin tehtäviin	867
1.7	Lakiin perustuva työnjohto-oikeuden laajentaminen	870
1.7.1	Raskaana olevan työntekijän siirtäminen toisiin tehtäviin	870
1.7.2	Siirto-oikeus työnteon estyessä	871
1.7.3	Muun työn tarjoamisvelvollisuus henkilöön liittyvistä syistä	872
1.8	Työnantajan tulkintaetuoikeus	872
1.9	Seuraamukset työnjohto-oikeuden ylittämisestä	873
1.10	Työntekijöiden tekninen valvonta ja sen rajoitukset	873
1.10.1	Työntekijöiden teknisen valvonnan lajit ja sääntelyn yleispiirteet	873
1.10.2	EU:n yleinen tietosuoja-asetus	877
1.10.3	Viestinnän luottamuksellisuus	878
1.10.4	Sähköisen viestinnän osapuolet työelämässä	881
1.10.5	Tietoverkkoon liittyvien väärinkäytösten ennaltaehkäisy ja selvittäminen	883
1.10.6	Työntekijän sähköpostin käyttö	887
1.10.6.1	Työntekijän viestien suojaamisesta huolehtiminen	887
1.10.6.2	Työnantajalle kuuluvien sähköisten viestien esille hakeminen	889
1.10.6.3	Työnantajalle kuuluvien sähköisten viestien avaaminen ..	891
1.10.6.4	Esimerkki sähköpostien käsittelyohjeista	892
1.10.7	Työntekijän internetin käyttö	894
1.10.7.1	Internetin käytön sääntely ja perusongelmat	894
1.10.7.2	Työnantajan direktio-oikeus ja internetin käyttö	896
1.10.7.3	Työntekijän sosiaalisen median käyttö	898
1.10.7.4	Työntekijän omien viestintälaitteiden käyttö työasioihin	899

1.10.8	Työsuhdepuhelinliittymän käyttötietojen käsittely	900
1.10.9	Kameravalvonta työpaikalla.....	900
1.10.9.1	Edellytykset kameravalvonnan käyttöönololle työpaikalla.	900
1.10.9.2	Kameravalvonnan käyttöönoton toteuttaminen.....	903
1.10.10	Työnantajan mahdollisuus työntekijän niin sanottuun porttitarkastukseen	905
1.10.11	Työntekijän paikantaminen	906
1.10.12	Sähköisten viestintäpalvelujen sulkeminen työsuhteen päättyessä..	908
1.11	Luvaton tunkeutuminen yrityksen tiloihin.....	909
2	TYÖNTEKIJÄN VELVOLLISUUDET	911
2.1	Työntekijän huolellisuusvelvollisuus	911
2.2	Työntekijän lojaliteettivelvollisuus.....	911
2.3	Työntekijän salassapitovelvollisuus.....	916
2.3.1	Liikesalaisuuden käsite ja säännöstelylähteet	916
2.3.2	Salassapitovelvollisuuden kesto	917
2.3.3	Salassapitosopimuksen ehdot.....	917
2.3.4	Liikesalaisuuden rikkomisen seuraamukset.....	918
2.3.5	Esimerkkejä salassapitovelvollisuuden rikkomista koskevasta oikeuskäytännöstä	919
2.3.6	Erytislakeihin perustuva salassapitovelvollisuus.....	922
2.4	Huumausainetestistä koskeva todistus työsuhteen aikana	928
2.5	Kilpailukiello työsuhteessa	931
2.5.1	Kilpailevan toiminnan kiello työsuhteen aikana.....	931
2.5.2	Kilpailevan toiminnan valmistelu työsuhteen aikana	933
2.6	Sivutoimet	935
2.7	Lahjomiskiello	936
2.8	Työsuhdekeksinnöt	939
2.8.1	Immateriaalioikeudet työsuhteessa	939
2.8.2	Työsuhdekeksintölain soveltamisala ja sopimuksenvaraus	940
2.8.3	Työsuhdekeksintöjen jaottelu.....	941
2.8.4	Työntekijän keksintöilmoitus	944
2.8.5	Työnantajan vastaus keksintöilmoitukseen.....	945
2.8.6	Työsuhdekeksintökorvaus.....	946
2.8.7	Työsuhdekeksintölautakunta	950
2.8.8	Työsuhdekeksintöihin liittyvien riitojen oikeuspaikka	951
2.9	Työsuhdeteokset.....	951
	Osan III keskeiset periaatteet ja säännöt	955

LIITTEET

Lähteet	1
Asiahakemisto	47
Oikeustapaushakemisto.....	115

SISÄLLYSLUETTELO

TYÖSUHDEASIOIDEN KÄSIKIRJA II

LYHENTEET.....	XXIII

IV OSA TYÖNANTAJAN VELVOLLISUUDET

Outi Anttila – Tuomas Sunnari – Harri Hellstén – Timo Jarmas

1	SYRJINNÄN KIELTO JA TYÖNTEKIJÖIDEN TASAPUOLINEN KOHTELU (<i>Outi Anttila</i>)	959
1.1	Keskeiset oikeuslähteet.....	959
1.2	Yhdenvertaisuuslain keskeiset käsitteet	961
1.2.1	Kielletyt syrjäntäperusteet	961
1.2.2	Välitön ja välillinen syrjäntä	962
1.2.3	Häirintä	964
1.2.4	Kohtuulliset mukautukset	965
1.2.5	Ohje ja käsky syrjäntä.....	967
1.2.6	Vastatoimien kieltö	968
1.2.7	Todistustaakka syrjäntäasioissa	968
1.2.8	Yhdenvertaisuuden edistäminen	970
1.3	Yhdenvertaisuuslaissa kielletyt syrjäntäperusteet.....	973
1.3.1	Ikä	973
1.3.2	Alkuperä	977
1.3.3	Kansalaisuus	979
1.3.4	Kieli	979
1.3.5	Uskonto	980
1.3.6	Mielipide.....	984
1.3.7	Poliittinen- ja ammattiyhdistystoiminta.....	985
1.3.8	Perhesuhteet	987
1.3.9	Terveydentila.....	988
1.3.10	Vammaisuus.....	990
1.3.11	Seksuaalinen suuntautuminen.....	994
1.3.12	Muu henkilöön liittyvä syy	997
1.4	Yhdenvertaisuuslain valvonta ja seuraamukset lain rikkomisesta	998
1.5	Työntekijöiden tasapuolinen kohtelu.....	1003
2	SUKUPUOLTEN TASA-ARVO (<i>Outi Anttila</i>)	1007
2.1	Keskeiset oikeuslähteet	1007
2.2	Tasa-arvolain keskeiset käsitteet	1009
2.2.1	Kielletyt syrjäntäperusteet	1009
2.2.2	Syrjäntän yleiskielto	1011
2.2.3	Työelämän syrjäntän erityiskielto	1016
2.2.4	Positiivinen erityiskohtelu	1023

2.2.5	Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä	1025
2.2.6	Ohje tai käsky syrjiä	1027
2.2.7	Vastatoimien kielto	1027
2.2.8	Työnantajan selvitysvelvollisuus	1028
2.2.9	Todistustaakka syrjintäasioissa	1028
2.2.10	Sukupuolikiintiöt	1031
2.3	Työnantajan velvollisuus edistää tasa-arvoa	1033
2.3.1	Yleinen edistämismääräys	1033
2.3.2	Tasa-arvosuunnitelma	1034
2.3.3	Palkkakartoitus	1037
2.3.4	Sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy	1041
2.4	Palkkasyrjinnän kielto	1042
2.4.1	Samapalkkaisuussääntelyn lähteet	1042
2.4.2	Palkan käsite	1044
2.4.3	Palkkasyrjintäoletettaman lähtökohdat	1045
2.4.4	Sama ja samanarvoinen työ	1049
2.4.5	Hyväksyttävät syyt palkkaerolle	1051
2.4.6	Palkkasyrjintäkielto, raskaus ja perhevapaat	1055
2.4.7	Työnantajan velvollisuus antaa palkkaa koskevia tietoja	1059
2.5	Tasa-arvolain valvonta ja seuraamukset lain rikkomisesta	1060
3	TYÖNTEKIJÄN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY (Tuomas Sunnari)	1065
3.1	Henkilötietojen käsittelyn lähteet	1065
3.2	Työntekijän henkilötietojen käsittelyn keskeiset käsitteet, periaatteet ja edellytykset	1067
3.2.1	Henkilötietojen käsittelyn keskeiset käsitteet	1067
3.2.2	Henkilötietojen käsittelyn keskeiset periaatteet	1069
3.2.3	Henkilötietojen käsittelyn edellytykset	1074
3.2.4	Arkaluontoisten tietojen käsittely	1075
3.2.5	Rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittely ..	1077
3.3	Rekisterinpitäjän velvollisuudet ja rekisteröidyn oikeudet	1078
3.4	Henkilö- ja soveltuvuusarvointitestit	1082
3.5	Henkilötietojen käsittelyn valvonta, oikeussuojakeinot ja sanktiot tietosuojalainsäädännön rikkomisesta	1084
4	TYÖNANTAJAN PALKANMAKSUVELVOLLISUUS (Harri Hellstén)	1088
4.1	Palkkahallinnon lähteet	1088
4.2	Palkan määrä ja lajit	1090
4.2.1	Palkkausjärjestelmät ja vaativuusluokittelu	1090
4.2.2	Palkkaryhmittely	1092
4.2.3	Vähimmäispalkka	1094
4.2.4	Provisiopalkka ja palvelurahapalkka	1095
4.2.5	Palveluvuosi- ja kokemusvuosilisä	1097
4.2.6	Tulospalkka	1100
4.2.7	Palkkojen yleiskorotukset	1104
4.2.8	Olosuhdelisät	1105
4.2.9	Luontoisedut	1106

4.2.10	Nuoren työntekijän ja harjoittelijan palkka.....	1110
4.2.11	Ylimmän johdon palkitsemisehdot.....	1111
4.2.12	Työsuhdeotiot.....	1113
4.3	Palkanmaksukausi, -aika ja -tapa.....	1115
4.4	Palkkahallinnon tärkeimmät asiakirjat.....	1115
4.4.1	Palkkakortti.....	1115
4.4.2	Palkkalista.....	1116
4.4.3	Palkkalaskelma ja palkkatodistus.....	1117
4.5	Palkanmaksun viivästyminen.....	1118
4.5.1	Palkanmaksun viivästyminen työsuhteen jatkuessa.....	1118
4.5.2	Palkanmaksun viivästyminen työsuhteen päättyessä.....	1119
4.6	Palkka- ja muun työsuhdesaatavan vanhentuminen.....	1121
4.7	Työnantajan kuittausoikeus.....	1124
4.8	Likaa maksetun palkan vähentäminen.....	1128
4.9	Palkka työn keskeytyksen ajalta.....	1129
4.9.1	Työn keskeytyminen työnantajasta johtuvasta syystä.....	1129
4.9.2	Työn keskeytyminen työnantajasta ja työntekijästä riippumattomasta syystä.....	1131
4.9.3	Palkan vähennyserät työnteon keskeytystilanteessa.....	1134
4.10	Matka- ja muiden kustannusten korvaaminen.....	1134
4.11	Pidätykset palkasta ja sosiaaliturvavakuutusmaksut.....	1142
4.11.1	Ennakonpidätys ja sairausvakuutusmaksu.....	1142
4.11.2	Tapaturmavakuutusmaksu.....	1144
4.11.3	Työttömyysvakuutusmaksu.....	1146
4.11.4	Eläkevakuutusmaksut.....	1150
4.11.5	Työntekijöiden ryhmähenkivakuutus.....	1151
4.11.6	Ammattiyhdistysjäsenmaksu.....	1153
4.12	Työsuhdesaatavien periytymiskelpoisuus.....	1153
4.13	Palkanpidätysvelvollisuuden laiminlyönti eli niin sanottu pimeä työ....	1154
5	VASTUU TYÖNTEKIJÄN TYÖTURVALLISUUDESTA JA -TERVEYDESTÄ (Timo Jarmas)	1156
5.1	Työsuojelun käsite ja tavoitteet.....	1156
5.2	Työtapaturman käsite.....	1159
5.3	Tapaturmailmoitus ja tapaturmatilastot.....	1166
5.4	Ammattitaudin käsite ja sattumisriski.....	1170
5.5	Työsuojelutoiminnan oikeuslähteet.....	1177
5.5.1	Eurooppaoikeuden vaikutus Suomen työsuojelulainsäädäntöön.....	1177
5.5.2	Suomen työsuojelulainsäädännön tärkeimmät lähteet.....	1186
5.6	Työturvallisuuslaki.....	1187
5.6.1	Työturvallisuuslain kehitysvaiheet.....	1187
5.6.2	Työnantajan yleiset työturvallisuusvelvollisuudet.....	1193
5.6.2.1	Työnantajan yleinen huolehtimisvelvoite.....	1193
5.6.2.2	Työsuojelun toimintaohjelma.....	1195
5.6.2.3	Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi.....	1196
5.6.2.4	Erytystä vaaraa aiheuttava työ.....	1199
5.6.2.5	Työympäristön ja työn suunnittelu.....	1199
5.6.2.6	Työntekijälle annettava opetus ja ohjaus.....	1200

	5.6.2.7 Työturvallisuus- ja työhyvinvointikortti	1201
	5.6.2.8 Henkilösuojainten, apuvälineiden ja muiden laitteiden varaaminen käyttöön	1202
	5.6.2.9 Työvoimaa vuokraavan yrityksen vastuu työturvallisuudesta	1203
5.6.3	Työnantajan erityiset työturvallisuusvelvoitteet	1203
	5.6.3.1 Työpisteen ergonomia, työasennot ja työliikkeet	1204
	5.6.3.2 Työn kuormitustekijöiden välttäminen ja vähentäminen ..	1204
	5.6.3.3 Näyttöpäätetyö	1205
	5.6.3.4 Väkivallan käytön estäminen	1206
	5.6.3.5 Häirintä ja sen estäminen	1207
	5.6.3.6 Yötyö ja työn tauottaminen	1216
	5.6.3.7 Merityö.....	1216
5.6.4	Työpaikan ja työympäristön rakenteita koskevat säännökset	1217
	5.6.4.1 Työpaikan rakenteellinen ja toiminnallinen turvallisuus ja terveellisyys	1217
	5.6.4.2 Työpaikan ilmanvaihto ja työhuoneen tilavuus	1221
	5.6.4.3 Työpaikan valaistus	1222
	5.6.4.4 Työpaikan sisäinen liikenne ja tavaroiden siirtäminen	1222
	5.6.4.5 Järjestys ja siisteys	1223
5.6.5	Kemialliset, fysikaaliset ja biologiset tekijät ja vaarallisten aineiden käyttö	1223
	5.6.5.1 Ilman epäpuhtaudet	1223
	5.6.5.2 Kemialliset tekijät ja työssä käytettävät vaaralliset aineet ..	1224
	5.6.5.3 Kemikaalilain asettamat vaatimukset työturvallisuudelle..	1226
	5.6.5.4 Fysikaaliset tekijät ja sähköturvallisuus	1226
	5.6.5.5 Biologiset tekijät	1228
	5.6.5.6 Jätteiden käsittely	1230
	5.6.5.7 Syöpävaaran torjunta työssä	1230
	5.6.5.8 Tupakoinnin rajoittaminen ja kieltäminen työympäristössä	1233
5.6.6	Koneiden, työvälineiden ja muiden laitteiden turvallisuus	1239
	5.6.6.1 Koneiden, työvälineiden ja muiden laitteiden käyttö	1239
	5.6.6.2 Henkilön nostaminen nostolaitteella	1240
	5.6.6.3 Työvälineen käyttöönotto ja määräaikaistarkastukset ...	1241
	5.6.6.4 Onnettomuuden vaara	1241
	5.6.6.5 Hälytys-, turvallisuus- ja pelastusvälineet ja -ohjeet	1243
	5.6.6.6 Ensiapu	1243
	5.6.6.7 Työntekijöiden käytössä olevat tilat	1244
5.6.7	Työturvallisuusvastuu yhteisellä työpaikalla	1245
5.6.8	Työpaikkojen yhteisten vaarojen torjunta	1249
5.6.9	Työn turvallisuuteen vaikuttavien muiden henkilöiden velvollisuudet	1249
	5.6.9.1 Tuotteen valmistajan ja luovuttajan velvollisuudet	1249
	5.6.9.2 Suunnittelijan velvollisuudet	1249
	5.6.9.3 Koneen, työvälineen tai muun laitteen asentajan velvollisuudet	1250
	5.6.9.4 Käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksen suorittajan velvollisuudet	1250
	5.6.9.5 Tavaroiden lähettäjän ja kuormaajan velvollisuudet	1250

	5.6.9.6 Rakennuksen omistajan, muun haltijan tai vuokranantajan velvollisuudet	1251
	5.6.9.7 Sataman haltijan sekä aluksen omistajan ja haltijan velvollisuudet	1251
	5.6.10 Lisääntymisterveyden huomioon ottaminen työsuojelussa.....	1252
	5.6.11 Työntekijän velvollisuudet ja oikeus työstä pidättäytymiseen	1252
	5.6.11.1 Työntekijän yleiset velvollisuudet	1252
	5.6.11.2 Vikojen ja puutteellisuuksien poistaminen ja niistä ilmoittaminen	1253
	5.6.11.3 Henkilösuojainten käyttö ja soveltuva työvaatetus	1254
	5.6.11.4 Työvälineiden ja vaarallisten aineiden käyttö	1254
	5.6.11.5 Turvallisuus- ja suojalaitteen käyttö	1254
	5.6.11.6 Työntekijän oikeus pidättäytyä tietyn työn tekemisestä	1255
5.7	Nuorta työntekijää koskevat turvallisuusmääräykset	1256
5.8	Sanktiot työturvallisuusvelvoitteiden rikkomisesta	1262
	5.8.1 Työturvallisuusrikkomus	1262
	5.8.2 Työturvallisuusrikos	1263
	5.8.3 Rikosvastuun kohdentuminen työturvallisuusrikosasioissa.....	1266
	5.8.4 Yhteisösakko työturvallisuusrikosasioissa.....	1267
	5.8.5 Muita työsuojeluun liittyviä rikoksia ja seuraamuksia	1269
	5.8.6 Ilmoittaminen ja kuuleminen työturvallisuusrikosasioissa	1273
5.9	Työsuojeluvalvonta	1273
	5.9.1 Viranomaisten suorittama työsuojeluvalvonta.....	1274
	5.9.1.1 Työsuojeluviranomaisen ja -tarkastajan toimivaltuudet ja velvollisuudet	1275
	5.9.1.2 Työsuojelutarkastuskertomus.....	1280
	5.9.1.3 Työsuojeluviranomaisen toimivallan käyttö.....	1281
	5.9.1.4 Muutoksenhaku työsuojeluviranomaisen päätöksestä	1284
	5.9.1.5 Työsuojeluhenkilörekisteri	1285
	5.9.2 Työnantajan ja työntekijän yhteistoiminta työsuojeluasioissa	1286
	5.9.2.1 Paikallisen työsuojeluyhteistyön oikeuslähteet	1286
	5.9.2.2 Yhteistoiminnassa käsiteltävät asiat ja työsuojelu	1289
	5.9.2.3 Työsuojelupäällikkö	1290
	5.9.2.4 Työsuojeluvaltuutettu ja -varavaltuutetut	1291
	5.9.2.5 Työsuojelutoimikunta	1296
	5.9.2.6 Työsuojeluasiamies	1297
	5.9.2.7 Työsuojelun yhteistoiminta yhteisellä työpaikalla ja yhteisten vaarojen torjunnassa	1298
6	TYÖNANTAJAN VASTUU TYÖTERVEYSHUOLLOSTA (Timo Jarmas)	1302
	6.1 Työterveyshuollon määritelmä ja tavoitteet	1302
	6.2 Työnantajan velvollisuus työterveyshuoltopalvelujen järjestämiseen ..	1302
	6.3 Työterveyshuollon ammattihenkilöt ja asiantuntijat	1304
	6.4 Yhteistoiminta työterveysasioissa	1305
	6.5 Työpaikkaselvitys	1306
	6.6 Työterveyshuollon toimintasuunnitelma	1307
	6.7 Päihdeohjelma	1307
	6.8 Työterveyshuollon sisältö	1308

6.9	Terveystarkastukset työterveyshuollossa	1311
6.9.1	Yleinen velvollisuus terveystarkastusten tekemiseen	1311
6.9.2	Terveystarkastukset erityistä sairastumisen vaaraa aiheuttavissa töissä.....	1311
6.9.3	Terveystarkastukset tartuntatautilain perusteella	1313
6.9.4	Työntekijän velvollisuus osallistua terveystarkastukseen	1314
6.9.5	Laivaväen terveystarkastukset.....	1314
6.9.6	Elintarvikealan hygieniapassi	1315
6.10	Huumausainetestin toimittaminen työsuhteen aikana.....	1315
6.11	Sairaanhoido- ja muut terveydenhuoltopalvelut työterveyshuollossa ..	1318
6.12	Tiedonantovelvollisuus työpaikan olosuhteista ja terveystarkastuksista	1319
6.13	Työntekijän terveydentilaa koskevien tietojen luovuttaminen	1320
6.14	Työterveyshuollon kustannusten korvaaminen	1321
6.15	Työterveyshuoltolain valvonta ja sanktiot	1324
6.16	Yrittäjän työterveyshuolto	1325
6.17	Vapaaehtoiset sairauskuluvakuutukset	1325
7	TYÖSSÄ AIHEUTUNEEN VAHINGON KORVAAMINEN (Tuomas Sunnari)	1326
7.1	Vastuutilanteiden luokittelu	1326
7.2	Tuottamus vahingonkorvausvelvollisuuden edellytyksenä	1329
7.3	Syy-yhteysvaatimus vahinkotapahtuman ja vahingon välillä.....	1332
7.4	Vahingonkorvausvastuun alentaminen ja sovittelu.....	1335
7.5	Useiden henkilöiden aiheuttama vahinko	1338
7.6	Vahingonkorvausvastuun siirtyminen vakuutusyhtiölle.....	1338
7.7	Vastuu työnantajan sopimuskumppaneille aiheutuvista vahingoista ..	1341
7.8	Työnantajan vastuu työntekijälle työssä aiheutuneista vahingoista ..	1345
7.9	Työnantajan vastuu sivulliselle aiheutuneen vahingon korvaamisesta	1351
7.10	Työntekijän vastuu työssään aiheuttamistaan vahingoista	1358
7.10.1	Työntekijän vastuu työnantajalle aiheuttamistaan vahingoista ..	1358
7.10.2	Työntekijän vastuu työssä toiselle työntekijälle aiheuttamastaan vahingosta	1361
7.10.3	Työntekijän vastuu muulle sivulliselle aiheuttamastaan vahingosta.	1362
7.10.4	Vastuu vuokratyöntekijän aiheuttamasta vahingosta	1362
7.10.5	Korvausvaatimuksia koskeva kanavoitintäytäntö ja korvausprosessi ..	1363
7.10.6	Sopimukset työntekijän korvausvastuusta	1368
7.11	Oikeushenkilön toimielinten vastuu	1369
7.12	Oikeushenkilön korvausvastuu	1373
7.13	Vahinkojen lajit	1375
7.13.1	Henkilövahingot	1375
7.13.2	Esinevahingot.....	1384
7.13.3	Taloudelliset vahingot	1385
7.14	Vahingonkorvauksen määrä	1387
7.14.1	Vahingonkorvauksen laskemisen yleiset periaatteet.....	1387
7.14.2	Työtaturma- ja ammattitautilain mukaiset korvaukset	1388
7.14.3	Liikennevakuutuslain ja potilasvakuutuslain mukaiset korvaukset ..	1395
7.15	Rikoksella aiheutettujen vahinkojen korvaaminen	1398
7.15.1	Rikosvahinkolain soveltamisala	1398

7.15.2	Rikosvahinkolain perusteella korvattavat vahingot	1399
7.15.3	Rikosvahinkokorvauksen hakeminen.....	1401
7.16	Vahingonkorvausvastuuta koskeva todistustaakka	1403
7.17	Vahingonkorvaussaatavan vanhentuminen	1404
7.18	Vahingonkorvaussaatavalle maksettava korko	1406
Osan IV keskeiset periaatteet ja säännöt		1407

V OSA TYÖSOPIMUKSEN PÄÄTTÄMINEN JA MUUTTAMINEN

Matleena Engblom – Outi Anttila – Harri Hellstén

1	YHTEENVETO TYÖSOPIMUKSEN PÄÄTTÄMISTAVOISTA (<i>Matleena Engblom</i>)	1417
2	TYÖSOPIMUKSEN PÄÄTTÄMISEN OIKEUSLÄHTEET (<i>Matleena Engblom</i>)	1419
3	TYÖSOPIMUKSEN RAUKEAMINEN JA PÄTEMÄTTÖMYYS (<i>Matleena Engblom</i>) ...	1430
4	IRTISANOMIS- JA PURKAMISPERUSTEIDEN LÄHEINEN YHTEYS (<i>Matleena Engblom</i>)	1431
5	TYÖNTEKIJÄN HENKILÖÖN LIITTYVÄT IRTISANOMISPERUSTEET (<i>Matleena Engblom</i>)	1434
5.1	Työntekijän työntekoa edellytysten olennainen muuttuminen irtisanomisperusteena	1434
5.1.1	Työntekijän sairaus irtisanomisperusteena	1434
5.1.2	Työntekoa edellytysten muuttuminen muun kuin sairauden perusteella	1448
5.2	Työntekijän työvelvoitteiden vakava rikkominen irtisanomis- perusteena	1450
5.2.1	Työntekijän osallistuminen lakkoon tai muuhun työtaisteluun ...	1450
5.2.2	Työntekijän mielipiteet sekä osallistuminen yhdistystoimintaan	1451
5.2.3	Työntekijöiden turvautuminen oikeusturvakeinoihin ja vastatoimien kieltö	1458
5.2.4	Perusteettomat poissaolot	1461
5.2.5	Ohjeiden vastainen menettely	1466
5.2.6	Huolimattomuus työssä	1470
5.2.7	Sopimaton käytös työssä	1471
5.2.8	Työvelvoitteen laiminlyönti ja työstä kieltäytyminen	1475
5.2.9	Puutteellinen ammattitaito, soveltumattomuus työhön ja heikot työsuoritukset	1479
5.2.10	Luottamuspuola työsopimuksen päättämisperusteena	1482
5.2.11	Kilpaileva toiminta ja yrityssalaisuuden rikkominen	1483
5.2.12	Työntekijän rikollinen toiminta	1488
5.2.13	Alkoholinkäyttö työpaikalla	1492
5.2.14	Muita työntekijän käyttäytymisestä johtuvia irtisanomis- perusteita	1500
5.3	Varoitus laillisen irtisanomisperusteen edellytyksenä	1500
5.4	Työnantajan uudelleensijoitusvelvollisuus rikkomusperusteisissa irtisano- mistilanteissa	1508

6	TALOUDELLISET JA TUOTANNOLLISET IRTISANOMISPERUSTEET	
	<i>(Matleena Engblom)</i>	1510
6.1	Työn vähentymisen syyt	1510
6.2	Työn vähentyminen olennaisesti ja pysyvästi	1511
6.3	Uuden työntekijän palkkaaminen ja työnantajan irtisanomisoikeus	1513
6.4	Työn tosiasiallisen vähentymisen puuttuminen	1521
6.5	Muun työn tarjoamisvelvollisuus	1523
6.6	Uudelleensijoitusvelvollisuus koulutuksen avulla	1528
6.7	Uudelleensijoitusvelvollisuus työnantajan määräysvallassa oleviin yrityksiin	1531
6.8	Työvoiman vähentämisjärjestys	1535
6.9	Irtisanotun työntekijän takaisinottovelvollisuus.....	1543
7	HENKILÖSTÖN EDUSTAJAN TYÖSUHDETURVA <i>(Matleena Engblom)</i>	1549
7.1	Henkilöstön edustajan työsuhdeturvan lähteet.....	1549
7.2	Henkilöstön edustajan työsopimuksen päättämisen perusteet.....	1550
7.2.1	Henkilöstön edustajan erityinen irtisanomissuoja	1550
7.2.2	Oikeuskäytäntöä pääluottamusmiehen irtisanomisperusteista....	1557
7.2.3	Oikeuskäytäntöä luottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun irtisanomisesta taloudellisella ja tuotannollisella perusteella.....	1558
7.2.4	Päälouottamusmiehen ja työsuojeluvaltuutetun ehdokas- ja jälkisuoja	1560
7.2.5	Oikeudelliset seuraamukset luottamusmiehen työsopimuksen laittomasta päättämisestä.....	1562
8	ERITYISET TYÖSUHTEEN PÄÄTTÄMISTILANTEET <i>(Matleena Engblom)</i>	1564
8.1	Liikkeen luovutus ja työsopimuksen päättäminen	1564
8.1.1	Työntekijän kieltäytymisoikeus siirtyä luovutuksensaajan palvelukseen	1564
8.1.2	Työnantajan irtisanomisoikeus liikkeen luovutustilanteissa	1564
8.1.3	Yhteenvedo työnantajan irtisanomisoikeudesta liikkeen luovutustilanteessa	1569
8.2	Irtisanominen sulautumis- ja jakautumistilanteissa	1570
8.3	Yritysmuodon muutustilanteet ja työnantajan irtisanomisoikeus	1570
8.4	Konkurssi irtisanomisperusteena	1570
8.4.1	Konkurssin oikeusvaikutukset	1570
8.4.2	Konkurssipesän irtisanomisoikeus	1571
8.4.3	Irtisanomisaika konkurssitilanteissa	1572
8.4.4	Liiketoiminnan jatkamisen vaikutus konkurssipesän irtisanomisoikeuteen	1573
8.4.5	Palkkavastuu konkurssitilanteissa.....	1574
8.4.6	Yhteistoimintaneuvottelut konkurssitilanteissa	1574
8.5	Saneerausmenettely ja työsopimuksen päättäminen	1575
8.6	Raskaana tai perhevapaalla olevan työntekijän työsuhdeturva	1578
8.7	Elinkeinonharjoittajan kuolema irtisanomisen perusteena.....	1582
8.8	Asevelvollisuus ja työntekijän irtisanomissuoja	1583

8.9	Opintovapaa ja työntekijän irtisanomissuoja.....	1585
8.10	Vuorotteluvapaa ja työntekijän irtisanomissuoja.....	1586
9	TYÖSOPIMUKSEN PURKAMINEN (Matleena Engblom)	1587
9.1	Työsopimuksen purkamisen ja irtisanomisen erot	1587
9.2	Työnantajan oikeus purkaa työsopimus.....	1588
9.2.1	Esimerkkejä työnantajan oikeudesta purkaa työntekijän työsopimus.....	1588
9.2.1.1	Alkoholinkäyttö työsopimuksen purkuperusteena	1590
9.2.1.2	Epärehellisyys työsopimuksen purkuperusteena	1591
9.2.1.3	Luottamuspula työsopimuksen purkuperusteena	1593
9.2.1.4	Työstä kieltäytyminen työsopimuksen purkuperusteena... ..	1594
9.2.1.5	Häirintä työsopimuksen purkuperusteena	1595
9.2.1.6	Työsopimuksen purkaminen pitkäaikaisen työkyvyttömyyden perusteella	1596
9.2.2	Henkilöstön edustajan työsopimuksen purkaminen	1597
9.3	Työntekijän oikeus purkaa työsopimus.....	1602
9.4	Työsopimuksen purkautuneena pitäminen.....	1604
9.5	Irtisanomis- ja purkuperusteen muuttaminen päättämislmoituksen antamisen jälkeen	1608
10	SYRJINTÄ TYÖSUHTEEN PÄÄTTÄMISEN YHTEYDESSÄ (Outi Anttila)	1611
11	TYÖSOPIMUKSEN PÄÄTTÄMISMENETTELY (Matleena Engblom)	1619
11.1	Työsopimuksen päättämismenettely kollektiivisissa irtisanomis- tilanteissa.....	1619
11.1.1	Vuosittainen henkilöstö- ja koulutussuunnitelma	1620
11.1.2	Neuvottelujen kulku ja neuvotteluesitys	1620
11.1.3	Toimintasuunnitelma.....	1627
11.1.4	Neuvotteluvälvoitteen sisältö	1628
11.1.5	Neuvotteluvälvoitteen täytyminen.....	1632
11.1.6	Neuvottelun tuloksen kirjaaminen	1633
11.1.7	Yhteistoimintalain mukainen hyvitys.....	1633
11.1.8	Pientyönantajan selvitysvelvollisuus.....	1635
11.1.9	Irtisanomisilmoituksen antamisajankohta.....	1635
11.1.10	Työllistymisvapaa sekä työllistymistä edistävä valmennus tai koulutus	1636
11.2	Työsopimuksen päättämismenettely työntekijän henkilöön liittyvissä tilanteissa.....	1639
11.2.1	Työsopimuksen päättämisaika	1639
11.2.2	Työntekijän kuuleminen	1641
11.2.3	Työntekijän velvollisuudet hänen päättäessään työsopimuksensa ..	1643
11.3	Työsopimuksen päättämislmoitus	1643
11.4	Päättämislmoituksen peruuttaminen	1644
11.5	Todistustaakka työsopimuksen päättämisestä	1645
11.6	Työsopimuksen päättämisperusteiden ilmoittaminen	1647
11.7	Määräaikaisen työsopimuksen päättämismenettely	1648
11.8	Työsopimuksen päättämiseen liittyvien vaatimusten kanneaika	1649

12	KORVAUS TYÖSOPIMUKSEN PERUSTEETTOMASTA PÄÄTTÄMISESTÄ	
	<i>(Matleena Engblom)</i>	1650
12.1	Päätämiskorvausjärjestelmän pääpiirteet ja soveltamistilanteet	1650
12.2	Päätämiskorvauksen laskennan vaiheet	1653
12.3	Päätämiskorvauksen laskeminen	1653
12.4	Työttömyysturvaosuuden vähentäminen päätämiskorvauksesta	1660
12.5	Päätämiskorvauksen mahdollinen kohtuullistaminen	1662
12.6	Päätämiskorvausta koskeva sopimus ja työttömyysturva	1662
12.7	Päätämiskorvaukselle maksettava korko	1665
12.8	Oikeuskäyntikulujen korvausvastuu työsopimuksen päättämisiiridoissa	1665
12.9	Päätämiskorvaus ja ennakonpidätys	1666
12.10	Tulontasaus työsopimuksen päättämisen perusteella maksetusta korvauksesta.....	1667
13	SOPIMUKSET TYÖSOPIMUKSEN PÄÄTTÄMISESTÄ <i>(Matleena Engblom)</i>	1669
13.1	Yleiset rajoitukset päätämissopimuksen tekemiselle	1669
13.2	Työsopimuksen päätämissopimuksen tavallisimmat ehdot	1676
13.3	Päätämissopimuksen vaikutus työttömyysturvaan	1679
13.4	Työsopimuksen päätämissopimuksen vaikutus työntekijän eläketurvaan	1681
14	TYÖSOPIMUKSEN EHDON MUUTTAMINEN <i>(Matleena Engblom)</i>	1682
14.1	Yleiset periaatteet työsopimuksen ehdon muuttamisesta	1682
14.2	Työsopimuksen muutosmahdollisuudesta sopiminen	1683
14.3	Vakiintuneen käytännön perusteella syntyneiden työsopimus- ehtojen muuttaminen	1687
14.4	Työsopimuksen ehdon muuttaminen sopimuksella	1687
14.5	Työsopimuksen ehdon yksipuolinen muuttaminen	1688
14.6	Työehtosopimukseen perustuva työntekijöiden siirtojärjestys	1692
14.7	Osa-aikaistaminen	1693
14.8	Palkkaehtojen muuttaminen	1694
14.9	Työsopimuksen ehtojen sovittelu.....	1698
14.10	Työsopimuksen ehtojen muuttamiseen liittyvä neuvottelumenettely...	1699
14.11	Seuraamukset lainvastaisesta työsopimuksen ehdon muuttamisesta ..	1699
15	TYÖTODISTUS <i>(Matleena Engblom)</i>	1701
15.1	Työtodistuksen antamisen yleiset periaatteet	1701
15.2	Työtodistuksen sisältö	1702
15.3	Työtodistuksen antamisvelvoitteen kesto	1705
16	TYÖNTEKIJÄN SOSIAALITURVA TYÖTTÖMYYDEN AIKANA <i>(Harri Hellstén)</i>	1707
16.1	Työttömyysturvan perusteet ja lähteet	1707
16.2	Työttömyysetuuden saamisen työvoimapolitiittiset edellytykset.....	1708
16.2.1	Työnhakuehto ja työllistymissuunnitelma	1708
16.2.2	Yrittäjän oikeus työttömyysetuuksiin	1711
16.2.3	Työmarkkinoiden käytettävissäolo	1714
16.2.4	Päätöiminen opiskelu työttömyysturvan esteenä.....	1715

16.2.5	Työhaluisuus työttömyysturvan edellytyksenä	1719
16.2.5.1	Työstä eroaminen ja työttömyysturva	1719
16.2.5.2	Kieltäytyminen työn vastaanottamisesta	1722
16.2.5.3	Työllistymissuunnitelman laatimisen tai toteuttamisen laiminlyönti.....	1724
16.2.5.4	Työllistymistä edistävästä palveluista kieltäytyminen ja palvelun keskeyttäminen	1726
16.2.5.5	Toistuva työvoimapolitiittisesti moitittava menettely	1727
16.2.6	Työvoimapolitiittinen lausunto	1727
16.3	Työttömyysetuuden saamisen yleiset rajoitukset	1728
16.3.1	Ikärajoitukset työttömyysetuuden saamisessa	1728
16.3.2	Työttömyysetuuspäivien määrä viikossa	1728
16.3.3	Työttömyysturva ja muut sosiaalietuudet	1729
16.3.4	Työsopimuksen päättämisen yhteydessä maksetun korvauksen vaikutus työttömyyspäivärahaan	1731
16.4	Soviteltu työttömyysetuus.....	1731
16.4.1	Oikeus soviteltuun työttömyysetuuteen	1731
16.4.2	Sovittelujakso	1733
16.4.3	Soviteltua päivärahaa koskevat rajoitukset	1734
16.4.4	Sovittelun työttömyysetuuden suojaosa ja määrä.....	1735
16.4.5	Sovittelussa huomioon otettavat tulot.....	1736
16.5	Työttömyyspäiväraha.....	1738
16.5.1	Palkansaajan oikeus työttömyyspäivärahaan	1738
16.5.2	Palkansaajan työssäoloeseen luettava työ.....	1739
16.5.3	Palkansaajalle hyväksi luettavat työssäolo- ja vakuutuskaudet..	1740
16.5.4	Yrittäjän työssäoloeseen	1741
16.5.5	Palkansaajan ja yrittäjän jälkisuojat.....	1741
16.5.6	Työttömyysturvan omavastuu-aika	1742
16.5.7	Työttömyyspäivärahan määrä	1743
16.5.8	Palkansaajan ansiöpäivärahan perusteena oleva palkka.....	1744
16.5.9	Palkkatiedot.....	1748
16.5.10	Yrittäjän ansiöpäivärahan perusteena työtulo	1748
16.5.11	Työttömyyspäivärahan enimmäisaika	1748
16.5.12	Lisäpäiväoikeus	1749
16.5.13	Työttömyyspäivärahan ennakko	1750
16.6	Työmarkkinatuki.....	1751
16.6.1	Oikeus työmarkkinatukeen	1751
16.6.2	Työmarkkinatuen omavastuu-aika.....	1752
16.6.3	Työmarkkinatuen määrä ja kesto.....	1753
16.7	Liikkuvuusavustus.....	1754
16.8	Työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat työttömyysetuudet.....	1756
16.9	Työttömyysetuuden hakeminen ja maksaminen	1758
16.10	Työttömyysetuutta koskeva muutoksenhaku	1761
16.11	Työttömyysetuuksien rahoitus	1762
16.12	Toimeentulotuki.....	1763
16.12.1	Toimeentulotukeen oikeutetut henkilöt	1763

16.12.2	Toimeentulotuen myöntäminen.....	1764
16.12.3	Toimeentulotuen määrä	1765
16.12.4	Toimeentulotuen takaisinperintä.....	1769
16.13	Palkkaturva	1770
16.13.1	Palkkaturvalain soveltamisala	1770
16.13.2	Palkkaturvan saamisen edellytykset.....	1771
16.13.3	Palkkaturvan epääminen ja rajoittaminen.....	1773
16.13.4	Palkkaturvan hakeminen ja maksaminen.....	1775
16.13.5	Palkkaturvana maksettujen määrien takaisinperintä	1776
16.13.6	Palkkaturvaa koskeva muutoksenhaku	1777
Osan V keskeiset periaatteet ja säännöt		1779

VI OSA LOMAUTTAMINEN

Matleena Engblom

1	LOMAUTTAMISEN MÄÄRITTELY JA OIKEUSLÄHTEET	1789
1.1	Kurinpidollinen lomautus	1791
1.2	Lomauttaminen taloudellisella ja tuotannollisella perusteella	1792
2	LOMAUTTAMISEN PERUSTEET	1794
3	MÄÄRÄAIKAISESSA TYÖSUHTEESSA OLEVAN TYÖNTEKIJÄN LOMAUTTAMINEN .	1799
4	HENKILÖSTÖN EDUSTAJAN LOMAUTTAMINEN	1801
5	SOPIMUSPERUSTEINEN LOMAUTTAMINEN	1804
6	YHTEISTOIMINTAMENETTELY LOMAUTTAMISTILANTEISSA.....	1806
7	LOMAUTUKSEN ENNAKKOSELVITYS JA TYÖNTEKIJÄN KUULEMINEN	1808
8	LOMAUTTAMISJÄRJESTYS	1809
9	LOMAUTUSILMOITUS	1811
10	TODISTUS LOMAUTTAMISESTA.....	1814
11	LOMAUTTAMISEN PERUUTTAMINEN, SIIRTÄMINEN JA KESKEYTTÄMINEN	1815
12	LOMAUTETUN TYÖNTEKIJÄN OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET.....	1817
13	TYÖHÖNPALUU LOMAUTUKSEN JÄLKEEN	1820
14	LOMAUTETUN TYÖNTEKIJÄN TYÖSUHTEEN PÄÄTTYMINEN	1822
15	VAHINGONKORVAUS PERUSTEETTOMASTA LOMAUTTAMISESTA.....	1827
Osan VI keskeiset periaatteet ja säännöt.....		1829

VII OSA TYÖAIKA

Anu-Tuija Lehto

1	TYÖAIKASÄÄNTELYN KEHITYS JA LÄHTEET	1833
2	TYÖAIKALAIN SOVELTAMINEN	1835
2.1	Työaikalain soveltamisala	1835
2.2	Erytislainsäädännön perusteella määräytyvä työaika	1837
2.3	Työaikalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät työt ja työntekijät....	1837
2.3.1	Johtavassa tai itsenäisessä asemassa olevat työntekijät	1838
2.3.2	Uskonnollisia toimituksia suorittavat työntekijät	1841
2.3.3	Työnantajan perheenjäsenet	1842
2.3.4	Työnantajan valvonnan ulkopuolelle työn erityispiirteiden vuoksi jäävät työt	1842
2.3.5	Tietyt valtion virkamiehet	1844
2.3.6	Suomen Pankin virkamiehet	1845
2.3.7	Tietyt moottoriajoneuvojen kuljettajien työt.....	1845
2.3.8	Kokonaan valtakunnallisella työ- ja virkaehtosopimuksella sovitut työt	1846
2.4	Työaikalain soveltaminen ulkomailla tehtävään työhön.....	1847
2.5	Työneuvoston lausunto työaikalain soveltamisesta	1847
3	POIKKEAMINEN SOPIMUKSILLA TYÖAIKALAIN SÄÄNNÖKSISTÄ	1848
4	TYÖAJAKSI LUETTAVA AIKA	1850
4.1	Työn tekeminen ja siihen rinnastuva aika.....	1850
4.2	Koulutus.....	1851
4.3	Terveystarkastukset	1852
4.4	Henkilöstön edustajat ja sosiaaliset tilaisuudet.....	1852
4.5	Lepoajat ja työajan käsite	1853
4.6	Matkustaminen.....	1855
5	VARALLAOLO, PÄIVYSTYS JA HÄLYTYSLUONTOINEN TYÖ	1858
5.1	Varallaolo.....	1858
5.2	Päivystystäminen	1862
5.3	Hälytysluontoinen työ.....	1863
5.4	Sopimus varallaolosta	1864
5.5	Varallaolokorvaus.....	1865
6	TYÖVUOROLUETTELO	1867
7	TYÖAJAN TASOITUMISSUUNNITELMA	1870
8	TYÖVIIKKO JA TYÖVUOROKAUSI	1871
9	VUOROTYÖ	1872
10	YÖTYÖ	1874
11	TYÖ SUNNUNTAINA JA KANSALLISINA JUHLAPÄIVINÄ	1878
12	LAUANTAITYÖ	1880

13	NUORTEN TYÖNTEKIJÖIDEN TYÖAIKA	1881
14	LEPOAJAT	1884
14.1	Päivittäiset taudit.....	1884
14.2	Elpymistaudit.....	1886
14.3	Vuorokausilepo.....	1887
14.4	Viikoittainen vapaa-aika.....	1890
14.5	Vuotuisen työajan lyhentäminen eli pekkasvapaat.....	1892
15	SÄÄNNÖLLINEN TYÖAIKA	1897
15.1	Yleissääntö säännöllisestä työajasta.....	1897
15.2	Keskimääräinen säännöllinen työaika.....	1898
15.3	Säännöllinen työaika jaksotyössä.....	1899
15.4	Työ- ja virkaehtosopimukseen perustuva säännöllinen työaika.....	1902
15.5	Paikalliset sopimukset säännöllisestä työajasta järjestäytymättömissä yritysissä.....	1905
15.6	Lakiin perustuva paikallinen sopimus säännöllisestä työajasta.....	1906
15.7	Liukuva työaika.....	1907
15.8	Joustotyöaika.....	1910
15.9	Työaikapankki.....	1911
15.10	Etättyö.....	1915
15.11	Moottoriajoneuvon kuljettajan työaika.....	1916
15.11.1	Moottoriajoneuvon kuljettajan työaikasääntelyn lähteet.....	1916
15.11.2	Moottoriajoneuvon kuljettajan työaika työaikalain mukaan.....	1917
15.11.3	Moottoriajoneuvon kuljettajan vuorokautinen työ- ja lepoaika työaikalain mukaan.....	1917
15.11.4	Moottoriajoneuvon kuljettajan ajo- ja lepoajat ajo- ja lepoaika- asetuksen mukaan.....	1918
15.11.5	Moottoriajoneuvon kuljettajan työajan valvonta.....	1921
15.11.6	Yrittäjäkuljettajan työaika.....	1922
16	SÄÄNNÖLLISEN TYÖAJAN YLITTÄMINEN	1924
16.1	Lisätyön ja ylityön käsitteet.....	1924
16.2	Työntekijän suostumus lisä- ja ylityöhön.....	1926
16.3	Työajan enimmäismäärä.....	1928
16.4	Aloittamis- ja lopettamistyöt.....	1929
16.5	Hätätyö.....	1930
16.6	Sopimus kiinteästä lisä-, yli- ja sunnuntaityökorvauksesta.....	1933
16.7	Lisätyön korvaaminen.....	1935
16.7.1	Rahakorvaus lisätyöstä.....	1935
16.7.2	Lisätyön korvaaminen vapaa-ajalla.....	1939
16.7.3	Lisätyö liukuvassa työajassa.....	1939
16.7.4	Lisätyö joustotyöajassa.....	1939
16.8	Ylityön korvaaminen.....	1939
16.8.1	Ylityökorvauksen pääsäännöt.....	1939
16.8.2	Katkenneen jakson ylityökorvaukset.....	1944
16.8.3	Ylityökorvaukset liukuvassa työajassa.....	1946
16.8.4	Ylityökorvaukset joustotyöajassa.....	1946

16.8.5	Ylityökorvaukset sovellettaessa poikkeuksellista säännöllistä työaikaa	1947
16.8.6	Ylityön korvaaminen vapaa-ajalla	1947
16.9	Viikoittaisena vapaa-aikana tehdyn työn korvaaminen	1948
16.10	Sunnuntaityön korvaaminen	1948
16.11	Arkipyhäkorvaus	1949
16.12	Peruspalkan määräytyminen korotettua palkkaa laskettaessa	1955
16.12.1	Tuntipalkkaisen työntekijän tuntipalkan laskeminen	1955
16.12.2	Kuukausipalkkaisen työntekijän tuntipalkan laskeminen	1955
16.12.3	Suoritepalkalla olevan työntekijän tuntipalkan laskeminen	1956
16.12.4	Luontoisedut tuntipalkan laskennassa	1957
17	TYÖAIKALAKIIN PERUSTUVIEN SAATAVIEN KANNEAIKA	1958
18	TYÖAIKASÄÄNNÖSTEN NOUDATTAMISEN VALVONTA JA SANKTIOT	1960
18.1	Työaikalain ja sen perusteella annettujen säännösten nähtävänä pito	1960
18.2	Työaikakirjanpito	1960
18.3	Työaikarikkomus ja työaika-suojelurikos	1961
	Osan VII keskeiset periaatteet ja säännöt	1963

VIII OSA VUOSILOMA

Maria Penttilä

1	VUOSILOSÄÄNTÄLYN LÄHTEET	1969
2	VUOSILOSÄÄNTÄLYN SOVELTAMISALA	1971
3	VUOSILOSÄÄNTÄLYN POIKKEAMINEN SOPIMUKSILLA	1974
4	VUOSILOSÄÄNTÄLYN KESKEISET KÄSITTEET	1978
5	VUOSILOSÄÄNTÄLYN PITÄMÄSÄÄNTÖJEN KÄSITTEET	1980
5.1	Vuosiloman ansaintaperiaate	1980
5.2	Loman ansainta 14 päivän säännön mukaan	1981
5.3	Loman ansainta 35 tunnin säännön mukaan	1982
5.4	Loman ansaintasääntöjen soveltaminen peräkkäin tai vuorotellen ...	1983
5.5	Työntekijän oikeus vapaaseen	1984
5.6	Työssäolopäivien veroiset poissaolopäivät	1985
5.6.1	Palkalliset poissaolot ja työajan tasaamisvapaat	1986
5.6.2	Perhevapaat	1988
5.6.3	Sairaus tai tapaturma	1988
5.6.4	Lääkinnällinen kuntoutus	1990
5.6.5	Sairauden leviämisen estämiseksi annettu määräys	1990
5.6.6	Opintovapaa	1990
5.6.7	Työn edellyttämä koulutus	1991
5.6.8	Lomauttaminen	1991
5.6.9	Reservinharjoitukset	1992

5.6.10	Julkisen luottamustehtävän hoitaminen tai todistajana kuuleminen	1993
5.6.11	Työssäolopäivien veroiset päivät ja aikaprioriteettiperiaate	1993
5.7	Oikeus lisävapaapäiviin	1994
5.8	Vuosilomaoikeus työnantajan vaihdos- ja konkurssitilanteissa	1995
6	VUOSILOMAN ANTAMINEN	1998
6.1	Ilmoitus vuosiloman ajasta	1998
6.2	Vuosiloman ajankohta	2000
6.3	Vuosiloman jakaminen	2005
6.4	Loman siirtäminen työkyvyttömyyden perusteella	2006
6.5	Työkyvyttömyyden vuoksi siirretyn loman ajankohta	2007
6.6	Lomapäiviksi luettavat päivät	2008
6.7	Vuosiloman säästäminen	2009
7	VUOSILOMAPALKKA	2011
7.1	Vuosilomapalkan laskennan lähteet	2011
7.2	Kuukausi- ja viikkopalkkaisten työntekijöiden vuosilomapalkka	2013
7.3	Keskipäiväpalkkaan perustuva vuosilomapalkka	2017
7.4	Prosenttiperusteinen vuosilomapalkka	2020
7.5	Lomapalkan laskentasäännön määräytyminen	2022
7.6	Luontoisedut vuosiloman aikana ja lomakorvausta laskettaessa	2025
7.7	Vuosilomapalkan maksaminen ja lomapalkkalaskelma	2025
8	VUOSILOMAKORVAUS	2027
8.1	Lomakorvaus työsuhteen jatkuessa	2027
8.2	Lomakorvaus työsuhteen päättyessä	2028
8.3	Lomakorvauksen maksaminen	2031
9	VUOSILOMAPALKAN JA LOMAKORVAUKSEN VANHENEMINEN	2032
10	VUOSILOMAKUSTANNUSTEN KORVAAMINEN TYÖNANTAJALLE	2033
11	VUOSILOMALAIN MUKAINEN KIRJANPITOVELVOLLISUUS, VALVONTA JA SANKTIOT	2034
12	LOMARAHJA JA LOMALTAPALUURAHJA	2036
12.1	Lomarahjan maksamisen edellytykset	2036
12.2	Lomarahjan määrä	2037
12.3	Lomarahjan suorittamisajankohta	2038
	Osan VIII keskeiset periaatteet ja säännöt.....	2041

IX OSA TYÖSTÄ POISSAOLOT

Kauko Kivimäki

1	SAIRAUSAJAN PALKKA	2047
1.1	Taustatietoa työntekijöiden sairauspoissaoloista	2047
1.2	Sairausajan palkan maksamisen edellytykset	2048
1.2.1	Työkyvyttömyys sairauden tai tapaturman seurauksena	2048
1.2.2	Työkyvyttömyyden aiheuttamistapa ja oikeus sairausajan palkkaan	2052
1.2.3	Aikaprioriteettiperiaate ja sairausajan palkka	2057
1.2.4	Työkyvyttömyyden ilmoittaminen ja varmentaminen	2060
1.2.5	Taudinmäärittystä koskevat tiedot	2071
1.2.6	Työsuhteen kestoaika	2076
1.3	Sairausajan palkan suorittamiskausi	2078
1.4	Sairausajan palkan laskeminen	2079
1.4.1	Sairausajan palkan määrä	2079
1.4.2	Sairausvakuutuslain karenssiaikojen huomioon ottaminen	2080
1.4.3	Sairausajan palkasta tehtävät vähennykset	2085
1.4.3.1	Sairauspäiväraha	2085
1.4.3.2	Kuntoutusraha	2091
1.4.3.3	Työtapaturma- ja ammattitaitilain sekä liikennevakuutuslain mukainen päiväraha	2093
1.4.3.4	MELA-sairauspäiväraha	2095
1.5	Toimenpiteet työhönpaluun edistämiseksi	2096
1.5.1	Korvaava työ	2096
1.5.2	Osasairauspäiväraha	2097
1.6	Lääkärintarkastukset	2100
1.6.1	Lakisääteiset lääkärintarkastukset	2100
1.6.2	Muut lääkärintarkastukset	2101
1.7	Lapsen sairaus	2102
1.7.1	Alle 10-vuotiaan lapsen sairastuminen	2102
1.7.2	Muun perheenjäsenen sairastuminen	2107
2	PERHEVAPAAT	2109
2.1	Perhevapaajärjestelmän oikeuslähteet	2109
2.2	Äitiysvapaa	2111
2.2.1	Äitiysvapaan kesto	2111
2.2.2	Erytisäitiysvapaa	2113
2.2.3	Äitiysvapaasta ilmoittaminen	2114
2.2.4	Äitiysvapaan palkka	2115
2.2.5	Äitiysraha	2118
2.3	Isyysvapaa	2118
2.3.1	Isyysvapaan saamisen edellytykset ja kesto	2118
2.3.2	Isyysvapaasta ilmoittaminen	2120
2.3.3	Isyysraha	2120
2.4	Vanhempainvapaa	2121
2.4.1	Vanhempainvapaan kesto	2121
2.4.2	Osittainen vanhempainvapaa	2123

2.4.3	Vanhempainvapaasta ilmoittaminen.....	2126
2.4.4	Vanhempainraha.....	2126
2.5	Hoitovapaa.....	2128
2.5.1	Hoitovapaan edellytykset.....	2128
2.5.2	Vanhempain- ja hoitovapaan kokonaissuunnitelma.....	2129
2.5.3	Hoitovapaan jaksottaminen.....	2129
2.5.4	Hoitovapaasta ilmoittaminen ja sen keskeyttäminen.....	2129
2.5.5	Sairastuminen hoitovapaan aikana.....	2131
2.5.6	Työntekijän taloudelliset edut hoitovapaan aikana.....	2132
	2.5.6.1 Kotihoidon tuki.....	2132
	2.5.6.2 Yksityisen hoidon tuki.....	2135
2.6	Adoptiovanhempien perhevapaaetuudet.....	2136
2.7	Osittainen hoitovapaa.....	2137
2.7.1	Osittaisen hoitovapaan saamisen edellytykset.....	2137
2.7.2	Työnantajan oikeus kieltäytyä antamasta osittaista hoitovapaata ..	2139
2.7.3	Osittaisen hoitovapaan jaksottaminen ja keskeyttäminen.....	2139
2.7.4	Työntekijän taloudelliset edut osittaisen hoitovapaan aikana.....	2140
2.7.5	Joustava hoitoraha.....	2141
2.8	Tilapäinen hoitovapaa.....	2141
2.9	Poissaolo pakottavista perhesyistä.....	2143
2.10	Työhönpaluu perhevapaalta.....	2144
3	OPINTOVAPAA.....	2145
3.1	Opintovapaan määritelmä.....	2145
3.2	Opintovapaan saamisen edellytykset ja antamistapa.....	2145
3.3	Opintovapaaseen oikeuttava koulutus.....	2146
3.4	Opintovapaan hakeminen.....	2146
3.5	Työnantajan oikeus siirtää opintovapaan alkamista.....	2147
3.6	Työntekijän oikeus siirtää opintovapaata.....	2148
3.7	Työntekijän oikeus keskeyttää opintovapaa.....	2149
3.8	Työntekijän oikeudet opintovapaan aikana.....	2149
3.9	Opintovapaalain noudattamisen valvonta ja sanktiot.....	2150
3.10	Työntekijän taloudelliset edut opintovapaan aikana.....	2150
	3.10.1 Aikuiskoulutustuen saamisen edellytykset.....	2150
	3.10.2 Aikuiskoulutustuen saamisen rajoitukset.....	2152
	3.10.3 Aikuiskoulutustuen määrä.....	2153
	3.10.4 Tukikauden aikaisten tulojen vaikutus palkansaajan aikuiskoulutustuen määrään.....	2154
	3.10.5 Aikuiskoulutustukeen oikeuttava koulutus.....	2155
	3.10.6 Aikuiskoulutustuen hakeminen ja myöntäminen.....	2155
	3.10.7 Ammattitutkintostipendi.....	2156
	3.10.8 Muut aikuisopiskelijan etuudet.....	2157
	3.10.9 Taloudellisesti tuettu ammatillisen osaamisen kehittäminen.....	2160
4	VUOROTTELUVAPAA.....	2162
4.1	Vuorotteluvapaan edellytykset.....	2162
4.2	Vuorotteluvapaan kesto.....	2164
4.3	Vuorottelusopimus ja sijaisen työsopimus.....	2164

4.4	Vuorotteluvapaan päätyminen tai keskeyttäminen	2166
4.5	Vuorottelukorvaus	2167
5	MUUT TILAPÄISET POISSAOLOT	2171
5.1	Kutsunnat, maanpuolustusvelvollisuus ja kertausharjoitus	2171
5.2	Kunnalliset ja valtiolliset luottamustehtävät	2172
5.3	Lähiomaisen kuolema ja hautajaiset	2173
5.4	Työntekijän merkkipäivät, muuttopäivä ja todistajana kuuleminen ..	2174
5.5	Henkilöstön edustajana toimiminen ja yhteistyöelinten kokoukset ...	2174
	Osan IX keskeiset periaatteet ja säännöt	2175

X OSA ELÄKETURVA

Kauko Kivimäki

1	ELÄKETURVAN KEHITYSPIIRTEET JA OIKEUSLÄHTEET	2181
2	TYÖELÄKETURVAN JÄRJESTÄMISVAIHTOEHDOT	2184
3	TYÖELÄKELAKIEN SOVELTAMISALAT	2187
3.1	Työntekijän eläkelain soveltamisala	2187
3.2	Urheilijoiden eläketurva	2188
3.3	Merimieseläkelain soveltamisala	2189
3.4	Julkisten alojen eläkelain soveltamisala	2190
3.5	Eläketurva ortodoksisen kirkkokunnan palveluksessa	2191
3.6	Yrittäjän eläkelain soveltamisala	2192
3.7	Maatalousyrittäjien eläkelain soveltamisala	2194
3.8	Apurahan saajien eläketurva	2195
3.9	Kansaneläkelain soveltamisala	2197
3.10	Takuueläke	2198
3.11	Tapaturma- ja liikennevakuutuslain soveltamisalat	2199
3.12	EU:n toimielinten palveluksessa olevien henkilöiden eläketurva	2199
4	ETUUSLAJIT ELÄKEJÄRJESTELMISSÄ	2200
4.1	Vanhuuseläke	2200
4.2	Osittainen varhennettu vanhuuseläke	2202
4.3	Työkyvyttömyyseläke	2204
4.4	Kuntoutus	2206
4.4.1	Työntekijän oikeus kuntoutukseen	2207
4.4.2	Työeläkekuntoutus	2208
4.4.3	Kansaneläkelaitoksen kuntoutus	2211
4.4.4	Työtapaturma- ja ammattitaitolain sekä liikennevakuutuslain mukainen kuntoutus	2214
4.4.5	Muut kuntoutuspalvelut	2216
4.5	Työuraeläke	2217
4.6	Työttömyyseläke	2217
4.7	Perhe-eläke	2217
4.8	Työtapaturma- ja ammattitaitolain mukainen eläketurva	2219

4.9	Liikennevakuutuslain mukainen eläketurva	2223
4.10	Kansaneläkejärjestelmän mukaiset edut	2226
5	TYÖELÄKKEEN MÄÄRÄYTYMINEN	2228
5.1	Eläkkeen karttuminen	2228
5.2	Eläkkeen perusteena olevat työansiot	2231
5.3	Elinaikakerroin	2235
5.4	Eläkkeiden indeksiturva	2236
5.5	Eläkkeen määrä	2237
5.6	Eläkkeiden yhteensovitus ja ensisijaisten etuuksien vähentäminen ...	2239
5.7	Täyden työkyvyttömyyseläkkeen alkaminen	2240
5.8	Eläkkeiden maksaminen	2241
5.9	Eläkemaksujen ja etujen maksamisen viivästyminen ja laiminlyönti.....	2244
6	MUUTOKSENHAKU TYÖELÄKE- JA SOSIAALIVAKUUTUSASIOISSA	2246
7	VAPAAEHTOINEN ELÄKETURVA	2250
7.1	Vapaaehtoisen eläketurvan lähteet	2250
7.2	Lisäeläkevakuutuksen tarve	2251
7.3	Vapaaehtoisen eläkevakuutuksen liittäminen työsopimuksen osaksi...	2251
7.4	Vapaaehtoista eläkevakuutusta koskeva sopimus	2252
7.5	Lakisääteiseen työeläkkeeseen liitettävät vapaaehtoiset lisäedut.....	2254
7.6	Vapaamuotoinen ryhmäeläkevakuutus.....	2256
7.7	Ryhmän käsite vapaamuotoisessa eläkevakuutuksessa.....	2261
7.8	Vapaamuotoisen ryhmäeläkevakuutuksen maksut.....	2262
7.9	Yksilöllinen eläkevakuutus.....	2262
7.10	Vakuutusnottajan oikeus muuttaa vakuutusta.....	2265
7.11	Eläkevakuutuksen sopimusehtojen muuttaminen.....	2266
7.12	Laskuperustekorko ja asiakashyvitys	2267
7.13	Yksilöllisen eläkevakuutuksen kustannukset ja verotus.....	2268
	Osan X keskeiset periaatteet ja säännöt	2269

LIITTEET

Lähteet	1
Asiahakemisto	47
Oikeustapaushakemisto	115